

PREGLED UČINKOV MAKROBONITETNEGA INSTRUMENTA GLTDF¹

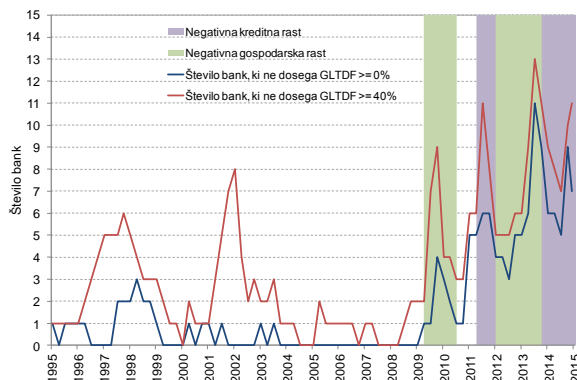
Junija 2014 je Banka Slovenije uvedla instrument GLTDF v okviru vmesnega cilja blažitve in preprečitve čezmernega neskladja v ročnosti strukturi ter nelikvidnosti. GLTDF je razmerje med letno spremembo stanja posojil nebančnemu sektorju pred oslabitvami (bruto posojila NBS) in letno spremembo vlog nebančnega sektorja (NBS). Instrument daje banki izbiro, da bodisi izpolnjuje minimalne zahteve za GLTDF bodisi povečuje likvidnostne blažilnike.

Izpolnjevanje minimalnih zahtev za banke s pozitivnim letnim prirastom vlog NBS pomeni, da ne krčijo kreditiranja. Minimalne zahteve navzdol omejujejo dinamiko zniževanja razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD). V primeru neizpolnjevanja minimalnih zahtev za GLTDF mora banka izpolnjevati korektivne ukrepe. Prvi korektivni ukrep opredeljuje ostriše zahteve za GLTDF_q na četrletni ravni, tj. za banke s pozitivnim četrletnim prirastom vlog pričakuje, da četrletni prirast posojil NBS dosega vsaj 40% prirasta vlog NBS, oziroma $GLTDF_q \geq 40\%$. Na ta način prvi korektivni ukrep usmerja banko proti izpolnjevanju minimalnih zahtev za GLTDF. Preostali trije korektivni ukrepi se nanašajo na višje zahteve glede količnikov likvidnosti in usmerjajo banko proti izpolnjevanju količnika likvidnosti drugega razreda (KL2)². Vsi korektivni ukrepi prenehajo veljati, ko začne banka izpolnjevati minimalne zahteve za GLTDF. Zahteve Sklepa so morale banke prvič izpolnjevati konec junija 2014.

1.1 Izpolnjevanje minimalnih zahtev v 2014

Konec junija 2014 minimalnih zahtev ni izpolnilo 6, konec septembra 5 in konec decembra 9 bank. Četudi se je povečalo število bank s pozitivnim prirastom posojil, se je konec leta 2014 zaradi pozitivnih prirastov vlog povečalo število bank, ki niso izpolnjevale minimalnih zahtev za GLTDF. Do konca marca 2015 se je po preliminarnih izračunih število bank, ki ne izpolnjuje minimalnih zahtev z 9 zmanjšalo na 5 bank. Štiri banke so morale v prvem četrletju 2015 izpolnjevati korektivne ukrepe višjih količnikov likvidnosti.

Slika 1.1: Število bank, ki ob pozitivnem letnem prirastu vlog ne dosega $GLTDF \geq 0\%$, oziroma $GLTDF \geq 40\%$

Vir: Banka Slovenije

1.2 Pregled učinkov instrumenta

V nadaljevanju je glede na tri vnaprej opredeljene cilje instrumenta prikazano doseganje teh ciljev ter gibanje spremenljivk, na katere instrument na podlagi predvidenega transmisijskega mehanizma lahko vpliva. Vendar odzive in učinke prikazanih spremenljivk ni moč pripisati zgolj uvedbi GLTDF, saj so učinki tudi posledica drugih dejavnikov kot so sanacija bank in gospodarsko okrevanje ter nestandardni ukrepi ECB (TLTRO, QE, itd).

1.2.1 1. cilj: prispevati k upočasnitvi zniževanja LTD

Zniževanje LTD se je upočasnilo. Zniževanje razmerja med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD) se je po uveljavitvi instrumenta upočasnilo in se v štirih mesecih do januarja gibalo okrog ravni 88%, februarja je količnik

¹ Prispevek je del Poročila o finančni stabilnosti, ki bo objavljeno konec maja 2015.

² Slednji je razmerje med finančnimi sredstvi in finančnimi obveznostmi s preostalo zapadlostjo nad 180 dni in mora v četrtem korektivnem ukrepu dosegati vrednost v višini vsaj 1.

znašal 87%. V letu 2014 se je LTD bančnega sistema znižal za 19,7 odstotne točke, kar predstavlja 90% znižanja iz leta 2013. Medtem ko se je v 6 mesecih, do februarja 2015, LTD znižal za 5,3 odstotne točke, kar predstavlja le 44% znižanja iz enakega obdobja leto prej. Najbolj se je zniževanje LTD upočasnilo pri bankah v večinski tuji lasti.

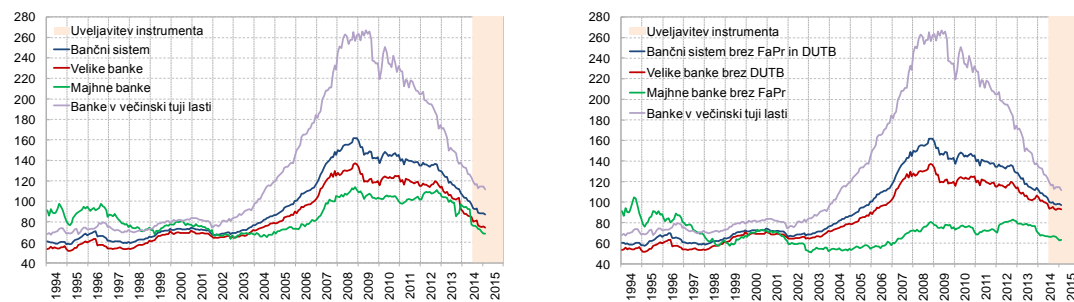
Tabela 1.1: Raven in zniževanje LTD bančnega sistema in skupin bank, osnovni kazalnik ter brez učinkov sanacije, to je brez upoštevanja Factor banke in Probanke ter prenosa nedonosnih terjatev na DUTB

	Bančni sistem		Velike banke		Majhne banke		Banke v večinski tuji lasti
	LTD	FaPr in DUTB	LTD	DUTB	LTD	LTD brez FaPr	
1997	60,3	59,9	54,2	54,2	74,9	68,8	71,9
2004	86,9	86,6	79,0	79,0	70,4	54,5	119,2
2008	161,5	161,7	136,3	136,3	111,0	79,6	262,7
2012	129,8	128,7	113,6	113,6	107,7	81,2	174,4
2013	107,9	114,2	92,4	106,7	97,0	71,6	137,9
2014	88,2	98,3	75,0	93,4	70,4	64,5	114,8
febr. 2015	87,0	96,9	74,6	93,0	68,3	63,0	111,8
Razlike v odstotnih točkah							
2004-1997	26,5	26,8	24,8	24,8	-4,5	-14,3	47,2
2008-2004	74,6	75,1	57,3	57,3	40,6	25,1	143,5
2014-2008	-73,2	-63,5	-61,3	-43,0	-40,6	-15,1	-147,9
2013-2012	-21,9	-14,6	-21,2	-6,9	-10,7	-9,5	-36,5
2014-2013	-19,7	-15,9	-17,3	-13,3	-26,7	-7,1	-23,1
Odstotek zmanjšanja glede na enako obdobje leto prej	90,2%	109,4%	81,8%	192,3%	249,4%	74,6%	63,2%
V zadnjem letu							
feb.14-feb.13	-23,1	-16,4	-22,6	-8,9	-10,2	-11,3	-38,3
feb.15-feb.14	-16,3	-12,1	-13,0	-8,3	-25,7	-4,4	-21,2
Odstotek zmanjšanja glede na enako obdobje leto prej	70,3%	73,9%	57,7%	93,5%	251,2%	39,3%	55,5%
V zadnje pol leta							
feb.14-av.g.13	-12,3	-5,6	-14,7	-1,0	-5,0	-10,2	-15,7
feb.15-av.g.14	-5,3	-2,4	-6,0	-1,0	-8,0	-3,2	-4,3
Odstotek zmanjšanja glede na enako obdobje leto prej	43,5%	44,0%	41,0%	96,2%	159,0%	31,4%	27,4%

Vir: Banka Slovenije

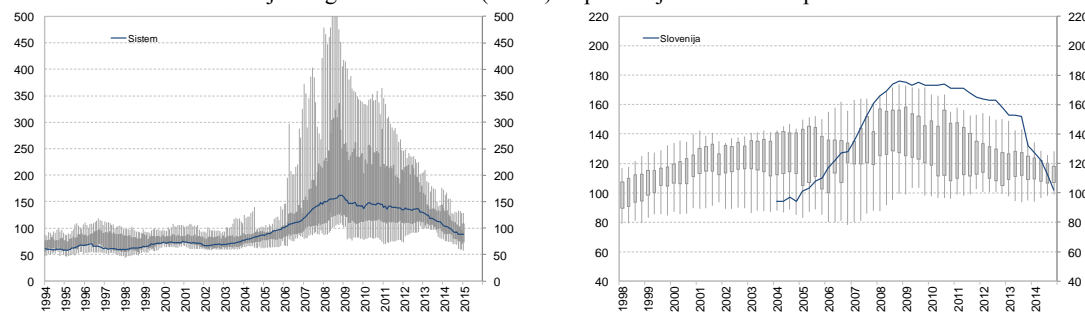
Brez upoštevanja učinkov sanacije se je LTD stabiliziral. Tudi v letu 2014 je imela na gibanje LTD pomemben učinek sanacija bančnega sistema (prenos nedonosnih terjatev Abanke in Banke Celje na DUTB ter proces nadzorovanega prenehanja poslovanja Factor banke in Probanke). Z izločitvijo teh učinkov se pokaže, da se je proces zniževanja LTD po uvedbi instrumenta povsem ustavil, oziroma močno upočasnilo tako na ravni bančnega sistema, kot tudi posameznih skupin bank.

Slika 1.2: LTD bančnega sistema in skupin bank (levo) ter brez učinkov sanacije, to je brez upoštevanja prenosa nedonosnih terjatev na DUTB ter brez upoštevanja Factor banke in Probanke (desno)

Vir: Banka Slovenije

Slika 1.3: Distribucija LTD posameznih bank (levo) in primerjava LTD (posojila pred oslavitvami, brez države) z distribucijo drugih držav EMU (desno) - upoštevaje 20/33/66/80 percentil

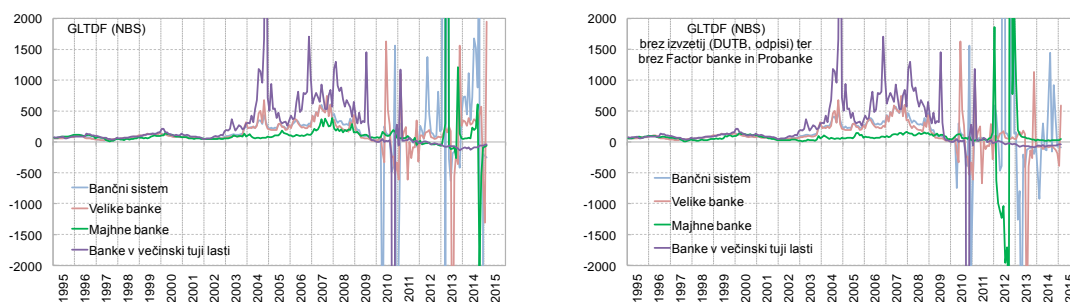

Vir: Banka Slovenije

Distribucija bank se je zožila. Razlike med bankami glede na višino LTD so se precej zmanjšale, kar se kaže v ožji distribuciji bank, ki se je približala tisti v letih 2004-2006. LTD bančnega sistema je postal nizek tudi primerjalno glede na druge države evroobmočja.

GLTDF postaja bolj stabilen pri majhnih bankah in bankah v večinski tuji lasti. Tudi GLTDF kaže znake stabilizacije. Najbolj izrazito pri bankah v večinski tuji lasti, kjer se trend obrača. Pri majhnih in velikih bankah količnik ostaja volatilen, vendar del volatilitosti pojasnijo ukrepi povezani s sanacijo bank. Pri majhnih bankah brez upoštevanja Factor banke in Probanke ter brez izvzetij povezanih s prenosom nedonosnih terjatev na DUTB in odpisov se GLTDF povečuje od avgusta 2014 dalje. Februarja 2015 je dosegel 40%. Pri velikih bankah ostaja količnik volatilen tudi brez upoštevanih izvzetij.

Slika 1.4: GLTDF bančnega sistema in skupin bank (levo) ter brez Factor banke in Probanke ter izvzetij povezanih s prenosom nedonosnih terjatev na DUTB in odpisov (desno)

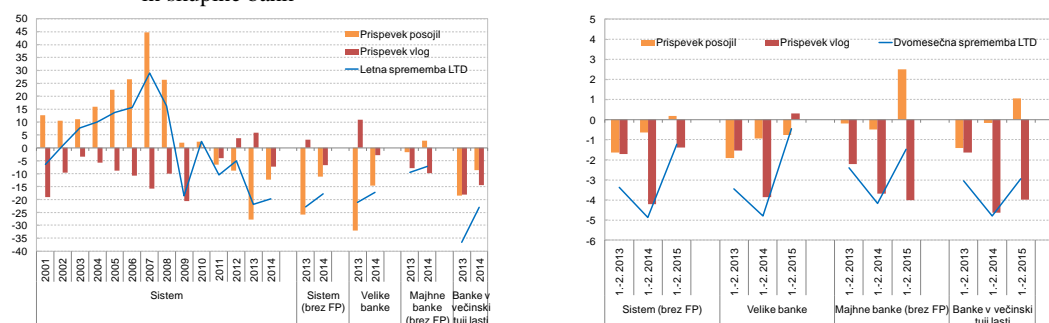
Vir: Banka Slovenije

Vzdržnost trenutne ravni LTD in GLTDF

Namen instrumenta ni bil preprečiti zniževanje LTD temveč predvsem upočasniti njegovo dinamiko. Zniževanje LTD prispeva k stabilnosti poslovanja bank, če se s tem zmanjšuje odvisnost od grosističnih virov financiranja in povečuje delež stabilnih virov financiranja, kot so vloge nebančnega sektorja in še posebej vloge gospodinjstev. Zniževanje LTD bi posledično moralo temeljiti na povečanju vlog in ne na krčenju kreditiranja.

S ponovno vzpostavitev delujočega procesa finančnega posredništva postaja prispevek posojil k spremembi LTD pozitiven in prispevek vlog, s povečanjem obsega, negativen. Po letih 2012 in 2013, ko so banke izgubljale vloge in krčile kreditiranje nebančnega sektorja, se je v letu 2014 začel povečevati obseg vlog, čeprav so se posojila zaradi dodatnih prenosov na DUTB še vedno močno zmanjšala. V prvih dveh mesecih leta 2015 se je začel povečevati tudi prispevek posojil.

Slika 1.5: Letne spremembe LTD (levo), oziroma spremembe v prvih dveh mesecih leta (desno) ter prispevek posameznih komponent posojil oziroma vlog nebančnega sektorja k spremembi LTD za bančni sistem in skupine bank

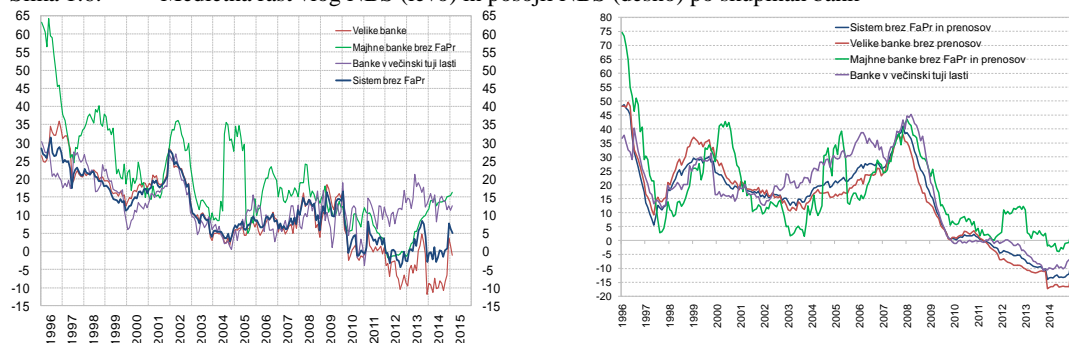
Vir: Banka Slovenije

Prispevek posojil h gibanju LTD je postal izrazito pozitiven pri majhnih bankah, sledijo banke v večinski tuji lasti. Majhne banke in hranilnice dosegajo v primerjavi z drugimi skupinami bank izrazito višje rasti posojil nebančnemu sektorju. Pri velikih bankah se delujoč proces finančnega posredništva še ni dokončno vzpostavil, saj ta skupina bank tudi v začetku leta 2015 zmanjšuje obseg vlog in posojil NBS.

Kaže se obrat trendov v poslovanju bank, kar zmanjšuje potrebo po dodatnem zaostrovanju minimalnih zahtev za GLTDF. Število bank s pozitivnim letnim prirastom vlog nebančnega sektorja se je konec leta 2014 in v začetku leta 2015 okrepilo, prav tako se je povečalo tudi število bank s pozitivnim prirastom posojil. Poleg prispevkov komponent h gibanju LTD, ki se normalizirajo, višjih rasti posojil in vlog, porasta novih dolgoročnih posojil podjetjem in stanovanjskih posojil, se na podlagi anket povečuje tudi kreditno povpraševanja, ki ga potrjuje

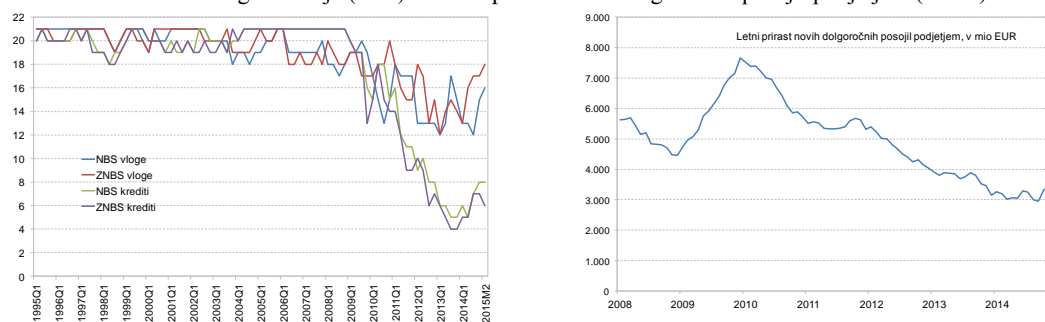
tudi večji priliv finančnih virov podjetjem iz tujine in kapitalskih trgov. Banke so začele bolj izrazito zniževati kreditne obrestne mere. Ti dejavniki kažejo, da se razmere v poslovanju bančnega sistema izboljšujejo, zato dodatno zaostrovanje minimalnih zahtev za GLTDF ni potrebno, ohranjanje obstoječih zahtev pa daje oporo trenutnemu gibanju LTD.

Slika 1.6: Medletna rast vlog NBS (levo) in posojil NBS (desno) po skupinah bank

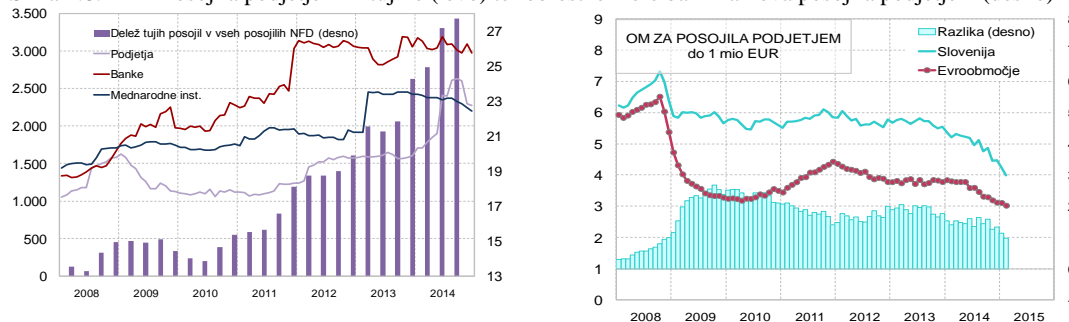
Vir: Banka Slovenije

Slika 1.7: Število bank s pozitivnim letnim prirastom posojil, oziroma vlog nebančnega sektorja in zasebnega nebančnega sektorja (levo) ter letni prirast novih dolgoročnih posojil podjetjem (desno)

Vir: Banka Slovenije

Slika 1.8: Posojila podjetjem iz tujine (levo) ter obrestne mere bank za nova posojila podjetjem (desno)

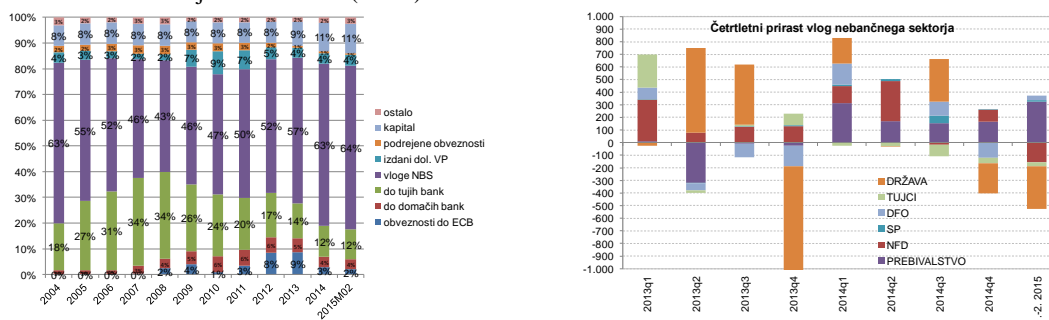
Vir: Banka Slovenije

1.2.2 2. cilj: Stabilizacija strukture financiranja

Struktura financiranja še ni stabilna. V obdobju finančne krize, od leta 2008 dalje, je postala struktura financiranja zelo nestabilna. Delež vlog nebančnega sektorja v bilanci bančnega sistema se je v šestih letih povečal za 20 odstotnih točk, za še nekoliko več, se je v istem obdobju zmanjšal delež obveznosti iz naslova grosističnih virov financiranja. Med vlogami nebančnega sektorja, ki predstavljajo skoraj 2/3 bilance bank se je močno povečal delež vpoglednih vlog, ki predstavljajo polovico vseh vlog nebančnega sektorja.

Vendar je hkrati opazno, da se struktura financiranja razvija v smeri večje stabilnosti. Struktura pasive je postala glede na delež vlog in grosističnih virov primerljiva s strukturo financiranja bančnega sistema v letu 2004, torej v času ko je Slovenija šele vstopila v EU in še ni prišlo do kopičenja sistemskih tveganj presežne kreditne rasti in finančnega vzvoda. Ob tem bančni sistem primerljivo z letom 2004 dosega višji delež kapitala v bilanci in bolj diverzificirano strukturo grosističnih virov financiranja. V strukturi vlog NBS je glede na pred krizno obdobje delež dolgoročnih vlog dvakrat višji. Negativni prirasti vlog države v zadnjem obdobju odražajo zmanjševanje odvisnosti bank od vlog države. Hkrati se je že v letu 2014 četrtletni prirast vlog prebivalstva stabiliziral na ravni 150 mio EUR in se je v prvih dveh mesecih 2015 še dodatno okrepil ter presegel 300 mio EUR.

Slika 1.9: Struktura pasive bančnega sistema, v odstotkih (levo) ter struktura četrtletnih prirastov vlog po sektorjih v mio EUR (desno)

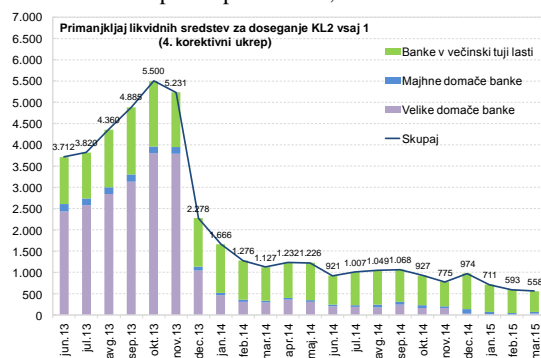

Vir: Banka Slovenije

1.2.3 3. cilj: Zmanjšanje systemskega likvidnostnega tveganja financiranja – KL2

Banke so izrazito zmanjšale primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje KL2. Količnik KL2 se je izboljševal skozi celotno leto 2014 in začetek 2015. V času opredelitve instrumenta (oktober 2013) je primanjkljaj likvidnih naložb, da bi vse banke (brez upoštevanja Factor banke in Probanke) izpolnjevale količnik likvidnosti drugega razreda (KL2) znašal 5,5 mrd EUR. Po ukrepih konec leta 2013 se je primanjkljaj likvidnih naložb zmanjšal na 2,3 mrd EUR. Banke so bile o uvajanju instrumenta GLTDF prvič obveščene v začetku decembra 2013 in so do uveljavitve instrumenta, junija 2014, primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje KL2 zmanjšale za dodatne 1,4 mrd EUR na 921 mio EUR. Do marca 2015 se je primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje KL2 zmanjšal za dodatnih slabih 400 mio EUR, na 560 mio EUR.

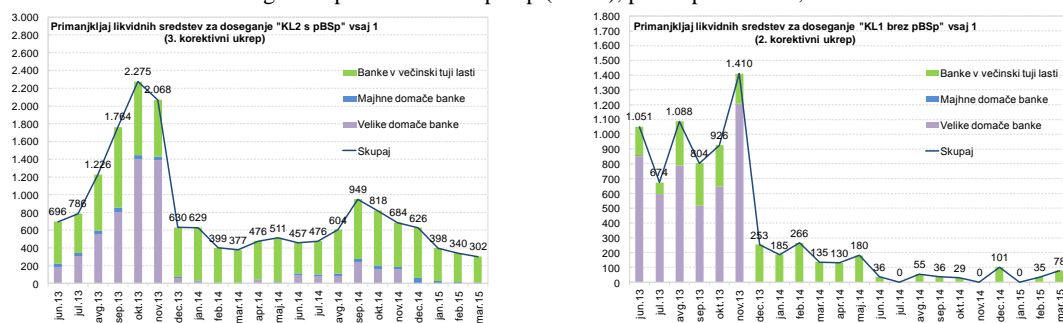
Slika 1.10: Primanjkljaj likvidnih naložb, da bi vsaka posamezna banka izpolnjevala KL2 (4. korektivni ukrep), po skupinah bank, v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

Primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje 3. korektivnega ukrepa ("KL2 s pBSp") se je znižal na raven 300 mio EUR, za doseganje 2. korektivnega ukrepa (KL1 brez pBSp) se giba na ravni do 100 mio EUR. Septembra 2014 se je zaradi 3-letne operacije dolgoročnega refinanciranja pri ECB (LTRO), katere preostala zapadlost se je spustila pod 180 dni, primanjkljaj likvidnih naložb, da bi vse banke izpolnjevale količnik likvidnosti drugega razreda z upoštevanjem zastavljenega dela sklada finančnega premoženja pri BS ("KL2 s pBSp") v okviru 3. korektivnega ukrepa povečal na 950 mio EUR. Vendar so banke s predčasnimi poplačili LTRO primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje "KL2 s pBSp" že do konca leta znižale na prejšnjo raven in ga še dodatno prepolovile v začetku 2015 na 300 mio EUR v marcu.

Slika 1.11: Primanjkljaj likvidnih naložb za doseganje 3. korektivnega ukrepa - "KL2 s pBSp" (levo) in 2. korektivnega ukrepa - "KL1 brez pBSp" (desno), po skupinah bank, v mio EUR

Vir: Banka Slovenije

1.3 Sprememba Sklepa

Na podlagi pregleda izpolnjevanja ciljev instrumenta in dogajanja v bančnem sistemu je bila podana ocena, da je pomembno, da instrument ostane v veljavi tudi v prihodnje, medtem ko dodatno zaostrovanje minimalnih zahtev za GLTDF ni potrebno. Instrument dosega zastavljene cilje. LTD in struktura financiranja se stabilizirata. Hkrati so banke močno povečale likvidnostne blažilnike (količnik KL2), medtem ko se pri podjetjih krepí pritek alternativnih virov financiranja, kar zmanjšuje sistemsko likvidnostno tveganje financiranja. Kaže se obrat trenda v kreditni aktivnosti bank, čeprav kreditna rast na ravni sistema še ostaja negativna.

Po prvotni različici instrumenta, bi od drugega četrtertletja 2015 začele veljati zaostrene minimalne zahteve za GLTDF, to je GLTDF $\geq 40\%$, kar pomeni, da bi banke minimalne zahteve izpolnjevale, če bi letni prirast posojil NBS dosegal vsaj 40% prirasta vlog NBS. Vendar je bil konec aprila Sklep o minimalnih zahtevah za zagotavljanje ustrezne likvidnostne pozicije bank in hranilnic (v nadaljevanju Sklep) spremenjen, tako da se minimalne zahteve ne zaostrijo temveč ostanejo na zatečeni ravni. Pogoj tako ostaja, da banke s pozitivnim prirastom vlog ne krčijo kreditiranja, oziroma da v primeru krčenja izpolnjujejo višje količnike likvidnosti.

Sprememba Sklepa je bila sprejeta z namenom, da zaostrovanje minimalnih zahtev za GLTDF ne bi omejevalo učinkovitosti nestandardnih ukrepov ECB, oziroma da ne bi zaradi interference med instrumenti obeh institucij prišlo do pritiska na banke v smeri prevzemanja večjih tveganj. Ohranjanje zatečene ravni minimalnih zahtev za GLTDF bankam lajša njihovo izpolnjevanje, zmanjšuje zahteve po ohranjanju visokih količnikov likvidnosti ter daje dodatne možnosti za bolj konkurenčno ponudbo na strani depozitov. Okoliščine v katerih poslujejo banke so se pomembno spremenile. Zaradi nestandardnih ukrepov ECB je likvidnost lažje dostopna in cenovno ugodna, po sanaciji imajo banke visoko kapitalsko ustreznost in presežno likvidnost, medtem ko gospodarsko okrevanje izboljšuje kreditno sposobnost in kreditno povpraševanje. Če se bo okrevanje gospodarstva in kreditnega cikla izkazalo kot stabilno, je zelo verjetno, da bo potrebno opredeliti tudi omejitev GLTDF navzgor, saj nekatere banke že dosegajo visoke rasti posojil, kar je dodaten razlog, da se minimalnih zahtev za GLTDF v danem trenutku ne zaostruje.